అరణ్యపర్వము - జ్ఞానప్రదము

విఘ్నేశ్వర ధ్యానమ్

నమస్తే గణనాథాయ గణానాం పతయే నమః ।
భక్తిప్రియాయ దేవేశ భక్తేభ్యః సుఖదాయక ॥

శ్రీనివాస ధ్యానమ్

అనన్తవేదసంవేద్యం నిర్దోషం గుణసాగరమ్ ।
అతీన్ద్రియం నిత్యముక్తం శ్రీనివాసం భజేనిశమ్ ॥

శ్రీ కృష్ణ ధ్యానమ్

వందే నవఘనశ్యామం పీతకౌశేయవాససమ్ ।
సానన్దం సున్దరం శుద్ధం శ్రీకృష్ణం ప్రకృతేః పరమ్ ॥

వ్యాస ధ్యానమ్

వేదవ్యాసం స్వాత్మరూపం సత్యసన్ధం పరాయణమ్ ।
శాన్తం జితేన్ద్రియక్రోధం సశిష్యం ప్రణమామ్యహమ్ ॥

అథ సంకల్పః

శ్రీమదాదివరాహక్షేత్రే, విరాజమానస్య, జగద్రక్షణార్థమవతీర్ణస్య, శ్రీమదఖి-లాండకోటిబ్రహ్మాండనాయకస్య, శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామినః, పరిపూర్ణానుగ్రహేణ, సర్వేషాం, భక్తజనానామ్, ఆధివ్యాధినివృత్తిద్వారా, ఆయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధ్యర్థం, సర్వారిష్టనివృత్తిద్వారా సకలశ్రేయోఽభివృద్ధ్యర్థం, ధర్మార్థకామమోక్షాఖ్య, చతుర్విధ, పురుషార్థసిద్ధ్యర్థం, సమస్తపాపక్షయార్థం, శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం శ్రీమన్మహాభారతే, వనపర్వణి, యథాశక్తి, అథ ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః, శ్లోకపారాయణం, ఆచార్యముఖేన కరిష్యామహే.

శ్రీకృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః

యస్తు నిత్యం కృతమతిః ధర్మమేవాభిపద్యతే ।
అశంకమానః కల్యాణి సోఽముత్రానంత్యమశ్నుతే ॥ ॥31-20॥

ఆర్షం ప్రమాణముత్క్రమ్య ధర్మం న ప్రతిపాలయన్ ।
సర్వశాస్త్రాతిగో మూఢః శం జన్మసు న విందతి ॥ ॥31-21॥

యస్య నార్షం ప్రమాణం స్యాత్ శిష్టాచారశ్చ భావిని ।
న వై తస్య పరో లోకః నాయమస్తీతి నిశ్చయః ॥ ॥31-22॥

శిష్టైరాచరితం ధర్మం కృష్ణే మాస్మాభిశంకథాః ।
పురాణమృషిభిః ప్రోక్తం సర్వజ్ఞైః సర్వదర్శిభిః ॥ ॥31-23॥

ధర్మ ఏవ ప్లవో నాన్యః స్వర్గం ద్రౌపది గచ్ఛతామ్ ।
సైవః నౌః సాగరస్యేవ వణిజః పారమిచ్ఛతః ॥ ॥31-24॥

అఫలో యది ధర్మః స్యాత్ చరితో ధర్మచారిభిః ।
అప్రతిష్ఠే తమస్యేత్ జగన్మజ్జేదనిందితే ॥ ॥31-25॥

నిర్వాణం నాధిగచ్ఛేయుః జీవేయుః పశుజీవికామ్ ।
విద్యాం తే నైవ యుజ్యేయుః న చార్థం కేచిదాప్నుయుః ॥ ॥31-26॥

తపశ్చ బ్రహ్మచర్యం చ యజ్ఞః స్వాధ్యాయ ఏవ చ ।
దానమార్జవమేతాని యది స్యురఫలాని వై ॥ ॥31-27॥

నాచరిష్యన్పరే ధర్మం పరే పరతరే చ యే ।
విప్రలంభోఽయమత్యంతం యదిస్యురఫలాః క్రియాః ॥31-28॥

ఋషయశ్చైవ దేవాశ్చ గంధర్వాసురరాక్షసాః ।
ఈశ్వరాః కస్య హేతోస్తే చరేయుర్ధర్మమాదృతాః ॥ ॥31-29॥

ఫలదం త్విహ విజ్ఞాయ ధాతారం శ్రేయసి ధ్రువమ్ ।
ధర్మం తే వ్యచరన్కృష్ణే తద్ధి శ్రేయః సనాతనమ్ ॥ ॥31-30॥

స నాయమఫలో ధర్మః నాధర్మోఽఫలవానపి ।
దృశ్యంతేఽపి హి విద్యానాం ఫలాని తపసాం తథా ॥ ॥31-31॥

త్వమాత్మనో విజానీహి జన్మ కృష్ణే యథాశ్రుతమ్ ।
వేత్థ చాపి యథా జాతః ధృష్టద్యుమ్నః ప్రతాపవాన్ ॥ ॥31-32॥

ఏతావదేవ పర్యాప్తముపమానం శుచిస్మితే ।
కర్మణాం ఫలమాప్నోతి ధీరోఽల్పేనాపి తుష్యతి ॥ ॥31-33॥

బహునాపి హ్యవిద్వాంసః నైవ తుష్యంత్యబుద్ధయః ।
తేషాం న ధర్మజం కించిత్ప్రేత్య శర్మాస్తి వా పునః ॥ ॥31-34॥

కర్మణాశ్రుతపుణ్యానాం పాపానాం చ ఫలోదయః ।
ప్రభవశ్చాప్యయశ్చైవ దేవగుహ్యాని భావిని ॥ ॥31-35॥

నైతాని వేద యః కశ్చిద్ ముహ్యంతేఽత్ర ప్రజా ఇమాః ।
అపి కల్పసహస్రేణ న స శ్రేయోఽధిగచ్ఛతి ॥ ॥31-36॥

రక్ష్యాన్యేతాని దేవానాం గూఢమాయా హి దేవతాః ।
కృతాశాశ్చ వ్రతాశాశ్చ తపసా దగ్ధకిల్బిషాః ।
ప్రసాదైర్మానసైర్యుక్తాః పశ్యంత్యేతాని వై ద్విజాః ॥ ॥31-37॥

నఫలాదర్శనాద్ధర్మః శంకితవ్యో న దేవతాః ।
యష్టవ్యం చ ప్రయత్నేన దాతవ్యం చానసూయతా॥ ॥31-38॥

కర్మణాం ఫలమస్తీహ తథైతద్ ధర్మశాసనమ్ ।
బ్రహ్మా ప్రోవాచ పుత్రాణాం యదృషిర్వేద కశ్యపః ॥ ॥31-39॥

తస్మాత్ తే సంశయః కృష్ణే నీహార ఇవ నశ్యతు ।
వ్యవస్య సర్వమస్తీతి నాస్తిక్యం భావముత్సృజ ॥ ॥31-40॥

ఈశ్వరం చాపి భూతానాం ధాతారం మా చ వై క్షిప ।
శిక్షస్వైనం నమస్వైనం మా తేఽభూద్ బుద్ధిరీదృశీ ॥ ॥31-41॥

యస్య ప్రసాదాత్ తద్భక్తః మర్త్యో గచ్ఛత్యమర్త్యతామ్ ।
ఉత్తమాం దేవతాం కృష్ణే మావమంస్థాః కథంచన ॥ ॥31-42॥

ఇతి శ్రీమహాభారతే వనపర్వాంతర్గత అర్జునాభిగమనపర్వణి
యుధిష్ఠరవాక్యే ఏకత్రింశోఽధ్యాయః ॥31 ॥

అథ శ్రీమహాభారతే వనపర్వాంతర్గత అర్జునాభిగమనపర్వణి
ద్రౌపదీవాక్యే ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః ॥32 ॥

ద్రౌపద్యువాచ

నావమన్యే న గర్హే చ ధర్మం పార్థ కథంచన ।
ఈశ్వరం కుత ఏవాహమ్ అవమంస్యే ప్రజాపతిమ్ ॥ ॥32-1॥

ఆర్తాహం ప్రలపామీదమ్ ఇతి మాం విద్ధి భారత ।
భూయశ్చ విలపిష్యామి సుమనాస్త్వం నిబోధ మే ॥ ॥32-2॥

కర్మ ఖల్విహ కర్తవ్యం జానతామిత్రకర్శన ।
అకర్మాణో హి జీవంతి స్థావరా నేతరే జనాః ॥ ॥32-3॥

యావద్గోస్తనపానాచ్చ యావచ్ఛాయోపసేవనాత్ ।
జంతవః కర్మణా వృత్తిమాప్నువంతి యుధిష్ఠిర ॥ ॥32-4॥

జంగమేషు విశేషేణ మనుష్యా భరతర్షభ ।
ఇచ్ఛంతి కర్మణా వృత్తిమవాప్తుం ప్రేత్య చేహ చ ॥ ॥32-5॥

ఉత్థానమభిజానంతి సర్వభూతాని భారత ।
ప్రత్యక్షం ఫలమశ్నంతి కర్మణాం లోకసాక్షికమ్ ॥ ॥32-6॥

సర్వే హి స్వం సముత్థానముపజీవంతి జంతవః ।
అపి ధాతా విధాతా చ యథాయముదకే బకః ॥ ॥32-7॥

అకర్మణాం వై భూతానాం వృత్తిః స్యాన్న హి కాచన ।
తదేవాభిప్రపద్యేత న విహన్యాత్కదాచన ॥ ॥32-8॥

స్వకర్మ కురు మాగ్లాసీః కర్మణా భవ దంశితః ।
కృతం హి యోఽభిజానాతి సహస్రే సోఽస్తి నాస్తి చ ॥ ॥32-9॥

తస్య చాపి భవేత్కార్యం వివృద్ధౌ రక్షణే తథా ।
భక్ష్యమాణో హ్యనాదానాత్ క్షీయేత హిమవానపి ॥ ॥32-10॥

ఉత్సీదేరన్ప్రజాః సర్వాః న కుర్యుః కర్మ చేద్భువి ।
తథా హ్యేతా న వర్ధేరన్కర్మ చేదఫలం భవేత్ ॥ ॥32-11॥

అపి చాప్యఫలం కర్మ పశ్యామః కుర్వతో జనాన్ ।
నాన్యథా హ్యపి గచ్ఛంతి వృత్తిం లోకాః కథంచన ॥ ॥32-12॥

యశ్చ దిష్టపరో లోకే యశ్చాపి హఠవాదికః ।
ఉభావపి శఠావేతౌ కర్మబుద్ధిః ప్రశస్యతే ॥ ॥32-13॥

యో హి దిష్టముపాసీనః నిర్విచేష్టః సుఖం శయేత్ ।
అవసీదేత్సుదుర్బుద్ధిరామో ఘట ఇవోదకే ॥ ॥32-14॥

తథైవ హఠదుర్బుద్ధిః శక్తః కర్మణ్యకర్మకృత్ ।
ఆసీత న చిరం జీవేదనాథ ఇవ దుర్బలః ॥ ॥32-15॥

అకస్మాదిహ యః కశ్చిదర్థం ప్రాప్నోతి పూరుషః ।
తం హఠేనేతి మన్యంతే స హి యత్నో న కస్యచిత్ ॥ ॥32-16॥

యచ్చాపి కించిత్ పురుషః దిష్టం నామ భజత్యుత ।
దైవేన విధినా పార్థ తద్దైవమితి నిశ్చితమ్ ॥ ॥32-17॥

యత్ స్వయం కర్మణా కించిత్ఫలమాప్నోతి పూరుషః ।
ప్రత్యక్షమేతల్లోకేషు తత్పౌరుషమితి శ్రుతమ్ ॥ ॥32-18॥

స్వభావతః ప్రవృత్తో యః ప్రాప్నోత్యర్థం న కారణాత్ ।
తత్స్వభావాత్మకం విద్ధి ఫలం పురుషసత్తమ ॥ ॥32-19॥

ఏవం హఠాచ్చ దైవాచ్చ స్వభావాత్కర్మణస్తథా ।
యాని ప్రాప్నోతి పురుషస్తత్ఫలం పూర్వకర్మణామ్ ॥ ॥32-20॥

ధాతాపి హి స్వకర్మైవ తైస్తైర్హేతుభిరీశ్వరః ।
విదధాతి విభజ్యేహ ఫలం పూర్వకృతం నృణామ్ ॥ ॥32-21॥

యద్ధి యం పురుషః కించిత్కురుతే వై శుభాశుభమ్ ।
తద్ధాతృవిహితం విద్ధి పూర్వకర్మఫలోదయమ్ ॥ ॥32-22॥

కారణం తస్య దేహోఽయం ధాతుః కర్మణి వర్తతే ।
స యథా ప్రేరయత్యేనం తథాయం కురుతేఽవశః ॥ ॥32-23॥

తేషుతేషు హి కృత్యేషు వినియోక్తా మహేశ్వరః ।
సర్వభూతాని కౌంతేయ కారయత్యవశాన్యపి ॥ ॥32-24॥

మనసార్థాన్వినిశ్చిత్య పశ్చాత్ప్రాప్నోతి కర్మణా ।
బుద్ధిపూర్వం స్వయం వీర పురుషస్తత్ర కారణమ్ ॥ ॥32-25॥

సంఖ్యాతుం నైవ శక్యాని కర్మాణి పురుషర్షభ ।
అగారనగరాణాం హి సిద్ధిః పురుషహైతుకీ ॥ ॥32-26॥

తిలే తైలం గవి క్షీరం కాష్ఠే పావకమంతతః ।
ధియా ధీరో విజానీయాదుపాయం చాస్య సిద్ధయే ॥ ॥32-27॥

తతః ప్రవర్తతే పశ్చాత్కారణేష్వస్య సిద్ధయే ।
తాం సిద్ధిముపజీవంతి కర్మజామిహ జంతవః ॥ ॥32-28॥

కుశలేన కృతం కర్మ కర్త్రా సాధు స్వనుష్ఠితమ్ ।
ఇదం త్వకుశలేనేతి విశేషాదుపలభ్యతే ॥ ॥32-29॥

ఇష్టాపూర్తఫలం న స్యాన్న శిష్యో న గురుర్భవేత్ ।
పురుషః కర్మసాధ్యేషు స్యాచ్చేదయమకారణమ్ ॥ ॥32-30॥

ఇతి శ్రీమహాభారతే వనపర్వాంతర్గత అర్జునాభిగమనపర్వణి
ద్రౌపదీవాక్యే ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః ॥32 ॥

అథ క్షమాప్రార్థనా

యదక్షరపదభ్రష్టం మాత్రాహీనం చ యద్భవేత్ ।
తత్సర్వం క్షమ్యతాం దేవ నారాయణ నమోఽస్తుతే ॥

అథ లోకక్షేమప్రార్థనా

స్వస్తిప్రజాభ్యః పరిపాలయన్తాం న్యాయ్యేనమార్గేణ మహీం మహీశాః ।
గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభమస్తు నిత్యం లోకాస్సమస్తాస్సుఖినో భవన్తు ॥

అథ భగవత్సమర్పణమ్

కాయేన వాచా మనసేంద్రియైర్వా బుద్ధ్యాత్మనా వా ప్రకృతేస్స్వభావాత్ ।
కరోమి యద్యత్సకలం పరస్మై నారాయణాయేతి సమర్పయామి ॥

అథ మంగళమ్

శ్రియఃకాన్తాయ కళ్యాణనిధయే నిధయేఽర్థినామ్ ।
శ్రీవేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥